

כא' באדר, תש"פ

17 במרץ, 2020

לכבוד
ראש הממשלה, בנימין נתניהו
שר הבריאות, יעקב ליצמן
היועץ המשפטי לממשלה, עו"ד אביחי מנדלבליט

הנדון: שקיפות בדבר הצורך וההצדקה לשימוש ב"אמצעים מיוחדים"

הלילה אישרה הממשלה את "תקנות שעת חירום (נתוני מיקום), התש"פ-2020" וכן את "תקנות שעת חירום (הסמכת שירות הביטחון הכללי לסייע במאמץ הלאומי לצמצום התפשטות נגיף הקורונה החדש), התש"פ-2020". מעיון בתקנות עולה כי הממשלה אישרה שימוש בצעדים כנגד אוכלוסיה אזרחית (שימוש בנתוני מיקום), לצורך מעקב, כחלק ממלחמתה בהתפשטות נגיף הקורונה.

אנו מודעים היטב לכך שאנו מצויים בתקופה מורכבת המחייבת קבלת החלטות מהירות ושונות מהשגרה. אולם הצעד שננקט, חריג אף הוא באופן משמעותי. דווקא בשל עת החירום האזרחי בו אנו מצויים, נדרשת לטעמנו שקיפות רבה ומיטבית יותר, על אחת כמה וכמה כאשר עוסקים באימוץ צעדים מרחקי לכת.

מאז הודיע ראש הממשלה אודות כוונתו לרתום "אמצעים מיוחדים" למלחמה בהתפרצות הנגיף, הועלו שאלות רבות על ידי החברה האזרחית, אנשי אקדמיה ועל ידי עמיתנו העיתונאים בדבר הרקע לקבלת החלטה זו, כמו גם התנאים ליישומם. לצערנו, טרם פורסם מידע מספק בנושא על ידי הממשלה.

כמי שעוסקים בתחום השקיפות כדבר שבשגרה, ובימים אלו עוקבים מקרוב אחר אופן התמודדות מדינות שונות עם התפרצות נגיף הקורונה, אנו מודעים גם לדגש המושם במדינות רבות על שקיפות מהלכי הממשלה לציבור. שקיפות זו נדרשת כחלק מהצורך בקבלת אמון הציבור לצעדים הדרסטיים שהממשלות נוקטות. מכאן פנייתנו אליכם לפעול בשקיפות מירבית בעת הזו, על אחת כמה וכמה כאשר הצעדים הננקטים על ידכם כרוכים בפגיעה משמעותית בהגנה על פרטיות.

נוסף על שאלות שהעלו עמיתנו, מומחי הפרטיות, נבקש כי תבהירו לציבור את המודל וההערכה על בסיסו התקבלה החלטת הממשלה. נבקש כי יובהר לציבור כיצד מדיניות המעקבים היא זו שתרמה באותן מדינות להתמודדות עם הפצת הנגיף, כמו גם על הדרך לאמוד עד מידת התרומה של מדיניות המעקבים לנושא, והאם נבחנו חלופות פוגעניות פחות.

חשוב מכך הוא הצורך בבקרה אודות אופן השימוש במידע, והעברת דוחות עתיים לידעת הציבור. יש לנו ציפייה כי כל המידע הנוגע לרקע להפעלת האמצעים המיוחדים, כמו גם דרך השימוש בהם והאופן בו ייעשה בהם שימוש – יהיו מנוטרים ומידע סטטיסטי אודות היקף השימוש ותרומתו לצמצום התפשטות הנגיף, תהא מוצגת לציבור.

ככל שהמצב יסלים, כפי שהכל צופים שיקרה, כן יהיה שיתוף הפעולה האזרחי מרצון מאתגר וקשה יותר להשגה. אולם, אין מנוס מההבנה שהאפשרות האחרת, שעניינה כפיית ציות ופחד באמצעות אמצעי שליטה פוגעניים וסנקציות, אינה מתקבלת על הדעת: בשונה מסין או סינגפור, החברה הישראלית אינה מורגלת בציות עיוור. לכן, הדרך היחידה שבה נוכל להתגבר על המשבר תהיה להבטיח שהציבור יוכל להמשיך לפקח על ההחלטות שמתקבלות, לבקר אותן, להשפיע עליהן – והודות לכך גם לתת בהן אמון ולהישמע להן.

אנו מודעים לעומס הרב המוטל עליכם, ועל העובדה כי (לעתים) שקיפות נראית כנטל. עם זאת, מבחינת התנהלותן של מדינות שונות, כולל אלו הנוקטות באמצעי מעקב, ניכר כי הן שמות דגש רב על השקיפות. שקיפות זו מקורה בהבנה עד כמה בעתות משבר, בוודאי במישור האזרחי, נדרש קול בהיר המחדד לציבור את תמונת המצב באופן שיש בו להגביר את ההסתמכות והאמון של הציבור על מקבלי ההחלטות.

נודה להתייחסותכם בדבר בקשתנו להגברת השקיפות בנושא.

בתקווה לחזרה מהירה לשגרה.

בכבוד רב,

עו"ד רבקי דב"ש, מומחית בתחום המשפט והטכנולוגיה וראשת היחידה הממשלתית לחופש המידע (לשעבר).

עו"ד רחלי אדרי, מנכ"לית התנועה לחופש המידע

עו"ד אור סדן, מנחה הקליניקה לחופש המידע, המכללה למנהל של התנועה לחופש המידע

עו"ד אלעד מן, היועץ המשפטי, הצלחה – לקידום חברה הוגנת (ע"ר)

עו"ד תומר נאור, יועץ משפטי התנועה לאיכות השלטון

עו"ד דנה יפה, מנהלת הקליניקה לזכויות אדם במרחב הסייבר, האוני' העברית

שוקי טוסאיג, עורך ראשי "העין השביעית"

עו"ד מיכל שטרנברג, המרכז להעצמת האזרח

התנועה לטוהר המידות

